

návrat

jediný domov pre dieťa je rodina

2022

Ako sa meniť, ale nestratiť sám seba

Žijeme dobu mnohých zmien. Zaskočili nás. Po úľave, že pandémie hádam končí, prišla vojna. Prišla k nám v podobe strachu, ale aj ľudí, ktorí potrebovali pomoc. Ale čo vlastne potrebovali? To nevedeli ešte ani sami a nevedeli sme to ani my. Potom prišla vysoká inflácia a strach, či budeme mať teplo a svetlo. Vysoké ceny, ktoré sa niektorých dotýkajú len okrajovo, ale mnohých zasahujú denne. Zrazu nevedia, či im peniaze vyjdú na základné potraviny. Po pandémii covidu prišla akási pandémie strachov, úzkostí, nepokoja, nedôvery, hnevu. Čo s nimi? Reakcia mnohých ľudí na vojnu a potreby prichádzajúcich priniesla aj kus nádeje. So svojim strachom a neistotou sa pobili tak, že začali niečo robiť, kdekoľvek videli, že je treba. Strach a neistotu je často dobré prekonať tým, že sa poobzeráme okolo seba, zorientujeme sa v novej situácii a niečo skúsime. Neostaneme so strachom zavretí sami v sebe, ale vyjdeme von, k iným ľuďom, k stretnutiam, k budúcnosti, k zmene.

Vojna

Vojna nás v Návrate zaskočila rovnako ako všetkých ostatných. Rozmýšľali sme, čo urobiť. Kde je teraz naše miesto? Prvé idey prišli hneď v prvých dňoch a vlastne nás nasmerovali v tom, čo robíme pre ukrajinské rodiny stále a chceme pokračovať, kým budeme vnímať, že je to potrebné. Prečítajte si o tom viac v samostatnom texte.

Inflácia a vysoké ceny

Neistota, ako budeme vedieť zvládnuť zvyšovanie cien energií, nás tiež zasiahla. Rozmýšľali sme, čo môžeme urobiť, aby sme sa necítili ako obeť situácie, ktoré hľadajú vinníka a očakávajú spásiteľnú pomoc zvonka, ale ako tí, čo hľadajú svoje sily a zdroje a urobia možno aj nepohodlné zmeny, aby sme nemuseli mať strach, či to prežijeme. Takto sme premýšľali my sami, ale aj s našimi klientmi.

Kvôli výnimočnej situácii sme sa rozhodli okrem poradenskej práce výnimočne sprostredkovať aj materiálnu pomoc vo forme školských potrieb, čo mnohé rodiny ocenili, pretože kvôli iným výdavkom bolo pre ne náročné zabezpečiť deťom všetko potrebné.

Rodina

V poslednom období sa nás začala dotýkať ešte jedna bytostná téma. Vo verejnom, hlavne politickom priestore, sme začali oveľa viac počúvať slovo „rodina“ v kontextoch a v tóne, z ktorého sme boli znepokojení. Návrat dlhodobo vyznáva 3 hodnoty: dieťa, rodinu a vzťahy. Zdalo by sa, že by sme sa mali tešiť, že sa o rodine verejne viac hovorí. Ale hovorí sa o nej povrchno a manipulatívne. S pojmom rodina začalo „šibrinkovať“ ako s politickou témou, začalo sa hovoriť, že rodina potrebuje balíčky, že potrebuje mať svoju vetu v slovenskej ústave, akoby sme ju dosť dobre nežili aj bez toho. A my sme začali mať pocit, že pojem „rodina“ tu niekto kradne a používa na svoje ciele, ktoré s potrebami rodín veľa nemajú, že o rodinu tu vlastne nejde.

Rozhodli sme sa hovoriť o rodine, ako o fenoméne, ktorý sme si my ľudia nevymysleli a pozývame k nepolarizovanej diskusii. Chceme priniesť tému rodiny do verejnej pozornosti, tak aby nám prinášala porozumenie a posilnenie. Jednou z takýchto ponúk bola diskusia .pod lampou 31. 10. 2022.

Hovorme o rodine ďalej, ale tak, aby sme nestratili jej hĺbku, šírku

a dôležitosť bez toho, aby sme si ju privlastňovali v politických a kultúrnych súbojoch. Veď rodinu necítíme ako niečo, o čo sa treba báť, ona má naopak silu byť útočiskom, je tu s nami od začiatku civilizácie a aj bude. I keď sa možno tiež v niečom mení, ale stále ostáva sama sebou.

Ľubica Vyhnánková,
komunikácia s verejnosťou

Oblasti našej činnosti a cieľové skupiny

1.

Podporujeme
deti vo vlastnej
rodine

Dieťa v rodine
v ohrození

2.

Hľadáme rodi-
nu opusteným
deťom

Dieťa na sprostred-
kovanie

3.

Podporujeme
deti v náhradnej
rodine

Deti v osvojení,
pestúnskej rodine
alebo náhradnej
osobnej starostli-
vosti

4.

Podporujeme
deti na ceste
k samostatnosti
Mladí dospelávajúci
a dospelí

5.

Podporujeme
dobrý priestor
pre deti v spo-
ločnosti

Deti v našej spo-
ločnosti a v systé-
me sociálnopráv-
nej ochrany

O Návrate

Návrat je nezisková organizácia, ktorá od roku 1993 presadzuje a podporuje návrat opustených detí z inštitúcií (detských domovov) do rodín. Sme presvedčení, že jedine rodina so stabilnými milujúcimi rodičmi dokáže dieťaťu poskytnúť optimálne podmienky pre zdravý duševný vývin.

Našou víziou je prakticky a odborne prispieť k dosiahnutiu takého stavu v spoločnosti, v ktorom:

1. všetky deti budú prežívať detstvo v rodinách schopných poskytnúť im bezpečie, starostlivosť a lásku,
2. všetky opustené deti nájdu útočisko v rodinách ochotných postarať sa o ne,
3. rodinám s vážnymi problémami bude včas poskytnutá potrebná sociálna a psychologická pomoc, aby sa predišlo vážnemu strádaniu ich detí.

Dieťa

Sme presvedčení, že dieťa má právo na plný rozvoj svojej osobnosti a na napĺňanie základných fyzických a psychických potrieb.

Rodina

Sme presvedčení, že rodina je optimálnym prostredím, v ktorom môže dieťa dozrieť v plnohodnotnú a zodpovednú bytosť. Rodina je priestor, ktorý poskytne dieťaťu lásku, prijatie, pocit bezpečia a istoty.

Medziľudské vzťahy

Sme presvedčení, že medziľudské vzťahy majú rozhodujúci význam pre kvalitu života. Pre zdravý vývoj dieťaťa majú nezastupiteľnú úlohu vzťahy s rodičmi. Dieťa potrebuje vyrastať s rodičmi - či už sú to rodičia vlastní alebo náhradní.

Predsedníctvo Návratu:

Marek Roháček, *predseda*
Renáta Matejová, *podpredsedníčka*
Ing. Mária Blašková
RNDr. Ing. Marcel Imrišek
Mgr. Vladislav Matej, PhD.

Revízná komisia:

Peter Paľaga, *predseda*
Ján Hornáček
Tomáš Dulovič

Manažment Návratu v roku 2022:

Marek Roháček, *predseda združenia*
Milada Bohovicová, *odborná garantka služieb a metodička*
Katarína Záborská, *finančná manažérka*
Ľubica Vyhnánková, *komunikácia s verejnosťou a fundraising*
Denisa Ničíková, *koordinátorka, Žilina*
Alena Molčanová, *koordinátorka, Prešov*
Eva Teťáková, *koordinátorka, Banská Bystrica*
Daniela Lieskovská, *koordinátorka pre prácu s rodinami v ohrození, Bratislava*
Zuzana Nováková, *koordinátorka pre oblasť náhradnej rodinnej starostlivosti, Bratislava*

Aktuálne v **6 regionálnych centrách a poradenských miestach Návratu 30 odborných zamestnancov** (sociálnych pracovníkov, psychológov, špeciálnych pedagógov) poskytuje komplexné odborné služby v dvoch základných oblastiach: **náhradná rodinná starostlivosť a sanácia rodín v ohrození**. Zároveň lobujeme za systémové zmeny a o rodine a rodičovstve komunikujeme rôznymi spôsobmi s celou verejnosťou. Desiatky odborníkov rôznych profesií spolupracujú s Návratom externe. **Stovky ľudí podporujú našu misiu osobnou angažovanosťou.**

1. Podporujeme deti vo vlastnej rodine

Dieťa v rodine v ohrození

S rodinami v ohrození pracujeme, pretože mnohé **ich problémy sú riešiteľné**. Dá sa urobiť veľa preto, aby sme deti zastabilizovali vo svojich rodinách, ktoré to s podporou zvonka zvládnu.

Veríme tomu, že ak sa dá rodina a vzťahy v nej podporiť a zachrániť, treba pre to urobiť maximum.

Ako sme im pomáhali?

Rozvíjali sme u nich **rodičovské zručnosti**, hovorili sme s nimi o tom, čo ich deti potrebujú a ako to môžu naplniť. Ale mnohým rodinám sme museli najprv pomôcť riešiť **základné životné potreby**, aby sa neskôr vládali venovať lepšie deťom. Niekde sme pracovali na **zmiernení napätia** medzi členmi rodiny s využitím mediácie (**8** prípadov), niekde sme riešili **násilie**, alkoholizmu a iné **závislosti**. Niekde bránili dobrému rodičovstvu **psychiatrické ťažkosti** rodičov alebo detí. Pre väčšinu rodín v ohrození je zložité **vybaviť veci na úradoch a súdoch**, pravidlá a systém sú pre nich nezrozumiteľné a bez asistencie by mnohokrát nevybavili veci, na ktoré majú zákonný nárok. Rodiny sme navštevovali v ich **domácom prostredí**, monitorovali sme ich situáciu, hľadali, čo sú ich silné stránky, na ktorých sa dá stavať.

Pracovali sme s rodičmi, s ktorými práve deti nežili, **22** detí bolo umiestnených v rôznych zariadeniach a **8** detí v náhradnej rodinnej starostlivosti. Hľadali sme spôsoby, ako podporiť kontakt rodičov s deťmi tak, aby to bolo pre ne prospešné a bezpečné. **4** deti sa vrátili

do svojej rodiny a **9** detí sme sprevádzali aj po návrate domov pri obnovovaní rodinných vzťahov. V **40** rodinách sme zabezpečovali asistovaný kontakt dieťaťa s rodičmi v situácii rozvodu alebo rozchodu. Sprevádzali sme **3** tehotné ženy obdobím tehotenstva, aby urobili rozhodnutie o bezpečnej budúcnosti svojho dieťaťa a aby sme predišli tomu, že dieťa ostane opustené alebo bude strádať.

Hľadali sme zdroje pomoci pre rodiny v ich širšej rodine, blízkom okolí, susedstve a snažili sme aj sieťovať odbornú pomoc, podľa potrieb rodín.

V minulom roku sme spolupracovali s 253 biologickými rodinami so 415 deťmi, z toho 60 rodín bolo nových.

Najlepšie pre deti

„Jarka je 21-ročné dievča, teda skôr veľmi pekná mladá žena. Docestovala do nášho centra, aby sa mohla stretnúť so svojimi 2 deťmi, ktoré teraz vyrastajú v pestúnskej rodine. Prišla na stretnutie skôr ako pestúni, uvarila som jej čaj, sadla si a začala plakať. Partner ju opustil, preto ani neprišiel na stretnutie s deťmi. A navyše čaká tretie dieťaťko. A je jej to veľmi ľúto. Mala sen, že sa s partnerom pokúsia získať naspäť deti, ktoré sú v pestúnskej rodine. Sen sa rozplynul, o deti, ani o ňu sa nemá kto postarať. Pred návštevou u nás bola za sociálnou pracovníčkou na úrade, s ktorou má dlho dobrý vzťah. Rozobrali možnosti, ktoré teraz má a Jarka zvážila, že pre jej tretie dieťaťko bude najlepšie, keby ho prebrali do starostlivosti pestúni, ktorí už majú 2 jej deti alebo keby ho dala na adopciu. Praje si, aby deti boli spolu alebo aby sa aspoň poznali. Praje si, aby dieťaťko skončilo u niekoho, kto by súhlasil s tým, že súrodenci sa budú stretávať. Preberáme aj všetky iné možnosti, ktoré by mohla skúsiť v tejto jej situácii. Jarka rozpráva a plače. Nie je jej to jedno. Chce pre dieťaťko vybrať najlepšie riešenie, keďže ona teraz nemá finančné možnosti sa postarať o bábätko a bez partnera si na starostlivosť ani netrúfa. Jarka to nemá ľahké. Čaká ju ťažké rozhodnutie. Nikdy to nemala ľahké ani v rodinách, v ktorých žila ona ako dieťa. Všetky svoje deti veľmi ľúbi a chce pre ne to najlepšie.“

Denisa Ničíková, psychologička

Na rodičov, ktorí opustia svoje deti sa často okolie díva cez prsty. Keď ich začneme počúvať, porozumieme, že ich cesta je ťažká. Musia robiť rozhodnutia, ktoré pre nich nie sú ľahké. Ani my by sme ich nechceli robiť. Potrebujú naše porozumenie, sprevádzanie, vysvetlenie možností a podporu v tom, pre čo sa nakoniec rozhodnú. Aby to bolo najlepšie pre deti.

MAMA, od ktorej som sa niečo naučila

„Príbeh rodiny sa začal písať dávno pred mojim nástupom do centra Návrat, no dovoľm si tvrdiť, že členovia tejto rodiny sú môjmu srdcu blízki. A čo je dôležité, je to aj opätované:) Mamina je samoživiteľka iného etnika, s veľkým srdcom a zmyslom pre humor. Ukázkovo sa stará o domácnosť a deti. Približne pred rokom sa jej syn rozhodol ukončiť štúdium na strednej odbornej škole. Neviem, možno ho zlákala vidina zárobku na brigádach, možno išlo o snahu pomôcť matke, možno si chcel oddýchnuť. Tých možno by bolo veľmi veľa. Mňa to nahnevalo. Nahnevalo z dôvodu, že vidím snahu matky napriek všetkým nepriazniam osudu pomôcť svojim deťom. Cítila, vnímala som to ako krivdu voči mamine. No mamina sa napriek synovmu rozhodnutiu nehnevila. Prijala a rešpektovala synovo rozhodnutie, starala sa ďalej, varila, prala. Nie len synovi a dcére, ale aj synovej priateľke, ktorá väčšinu času trávi u nich v domácnosti. Z čiastočného invalidného dôchodku, upratovania a brigád popri všetkom vybavila a zaplatila synovi vodičský preukaz. Medzi časom nastali aj problémy v škole s mladšou dcérkou – problémy s učením aj s triednou učiteľkou. A viete, čo mama? Aby dcéru motivovala a pomohla jej, je ochotná a chce sa sama opäť aj ona učiť písať a čítať spolu s ňou. Nedávno sa nám podarilo vybaviť náhradné výživné na deti, na ktorom má otec obrovský dlh, ale hlavne ona, „MAMA“ sa dokázala sama bez finančnej pomoci postarať napriek svojim limitom o deti materiálne tak, aby im nič nechýbalo. A kvôli deťom je ochotná zmeniť bývanie v bytovke, kde má veľmi dobré zázemie a priateľov a požiadať si o väčší byt, lebo vníma, že pre deti je teraz dôležité, aby mali vlastnú izbu. A čo syn? Prehodnotil svoje rozhodnutie, chce si školu dokončiť, mať výučný list, nastúpi znova do školy, chodí si privyrábať murárskymi prácami či montovaním nábytku a popri tom si robí vodičský kurz. Jeho príbeh ma núti prehodnotiť moje zmýšľanie. Mala by som sa učiť trpezlivosti. Tak ako povedala pred rokom mamina: „Chce to čas – on na to príde sám,“ a áno, chcelo to čas a prišla som na to aj ja. Nebyť len poradcom, štatistom, ale byť načúvajúcim poradcom s veľkým srdcom – takým, aké majú moji klienti.“

Vladimíra Štalmachová, sociálna pracovníčka

Koľko z týchto problémov je únosné, aby riešila jedna mama celkom sama? Všetci rodičia, ktorí to zvládnu dosť dobre majú našu veľkú úctu. A chceme im byť oporou, poradiť a pomôcť v tom, kde už ich možnosti nesiahajú. A ak treba, robíme to aj roky, ako v tejto rodine. A potom sa nie raz stane, že sa niečo rodiny učia od nás a niečo zas my od nich. O tom je sieť komunitných vzťahov.

Aké typy problémov sme pomáhali riešiť rodinám v ohrození?

- Ekonomickú situáciu, príjem, dlhy a exekúcie – 90 rodín
- Chýbajúce, nestabilné alebo nevhodné bývanie – 70 rodín
- Limity rodičovských zručností – 65 rodín
- Situáciu rodičov samoživiteľov – 64 rodín
- Zamestnanie – 49 rodín
- Závislosti rodičov alebo detí – 47 rodín
- Situáciu mnohodedných rodín (so 4 a viac deťmi) – 34 rodín
- Rodiny s handicapovaným členom – 33 rodín
- Situáciu počas vyňatia dieťaťa – 30 rodín
- Ťažkosti vyplývajúce zo psychiatrickej diagnózy rodiča – 20 rodín
- Domáce násilie – 16 rodín
- Situáciu rodín s rodičom vo výkone trestu – 13 rodín
- Situáciu spojenú s úmrtím rodiča – 11 rodín

Zameriavame sa na **vyhľadávanie rodín pre deti, ktoré dokonca dostali svoju skratku - TUD – ťažko umiestniteľné deti**. Ide o deti, ktoré sa nepodari v krátkom čase umiestniť do rodín, lebo žiadatelia, ktorých oslovia vo svojom regióne, o ne neprejavili záujem. Často sú to deti staršie, ako si žiadajú budúci náhradní rodičia, deti so zdravotnými ťažkosťami, deti rómskeho etnika, niekedy sú to dvojčičky alebo súrodenecké skupiny, ktorým sa hľadá pestúnska rodina. Spisy takýchto detí sa dostanú k nám a my **aktualizujeme ich údaje v databáze, aby sme zvýšili ich šancu nájsť rodinu a aktívne oslovujeme** tých, ktorí sa u nás pripravovali alebo už majú doma deti, ale vieme, že mali záujem o ďalšie.

Minulý rok našimi rukami prešlo **362** spisov takýchto detí. Pre **3** deti sme našli novú rodinu a v ďalších **9** prípadoch prebiehal proces sprostredkovania, ale ešte sa neukončil. Nevyzerá to ako veľké číslo, ale pre nás to je 12 detí, ktoré dostali šancu na život v rodine. Inak im hrozil dlhoročný pobyt v prostredí bez hlbokého výlučného vzťahu, aký môžu poskytnúť len rodičia.

V rámci **projektu Dominika pre Kukulíka** sa vyškolené dobrovoľníčky „Dominiky“ venovali niekoľko hodín denne bábätku na novorodeneckom oddelení, aby tam malo „svoju“ osobu, užilo si objatie, hojkanie, masírovanie a láskavú trpezlivú starostlivosť, na ktorú sestričky pri všetkej snahe nemajú čas. V minulom roku sa nám podarilo sprevádzať pobytom v nemocnici **35** bábätiok. Vyrobili a odovzdali sme s pomocou dobrovoľníčok

32 Kufříkov pre Kukulíka – kufříkov spomienok na prvé dni života.

Rozšírili sme túto službu o ďalšiu nemocnicu. **Uzاتvorili sme zmluvu s Nemocnicou Ružinov UNB** a od polovice roka začala služba Dominík prebiehať aj v nej. Tiež sme uskutočnili nábor, výber a školenie tímu nových dobrovoľníčok pre túto bratislavskú nemocnicu. Dominiky pri ich službe priebežne sprevádzame, pretože ide o peknú ale osobnostne náročnú prácu.

Podporujeme deti v náhradnej rodine

Deti v osvojení, pestúnskej rodine alebo náhradnej osobnej starostlivosti

V minulom roku sme rôznym spôsobom a v rôznej intenzite spolupracovali so **494** náhradnými rodinami, v ktorých žije **889** detí, z toho **85** rodín bolo nových. S radosťou sme sprevádzali 35 detí v adaptačnej fáze v prvom roku po ich príchode do rodiny. V tomto čase sa kladú významné základy budúceho vzťahu, mohli sme rodičov sprevádzať v tom, ako si nastaviť očakávania od seba aj od dieťaťa, poradiť v adaptácii partnerského vzťahu na príchod dieťaťa, hovoriť o špecifických potrebách detí, ktoré zažili odlúčenie od matky a prípadné ďalšie straty. Na opačnej strane sme sprevádzali **14** detí a mladých ľudí procesom **ukončenia náhradnej rodinnej starostlivosti**, niekde išlo o ukončenie, pretože dieťa sa vracalo do svojej biologickej rodiny alebo do ústavnej starostlivosti alebo išlo o mladých dospelých v procese osamostatňovania.

Pre deti v pestúnskej alebo náhradnej osobnej starostlivosti je špecifické, že môžu udržiavať kontakt s biologickými rodičmi alebo súrodencami. Naším cieľom je pritom pripraviť dieťa, náhradných rodičov aj biologických rodičov na vzájomné stretnutia, telefonáty alebo písomný kontakt, aby to bola pre deti pozitívna a bezpečná skúsenosť. **Pri kontakte s biologickými rodičmi sme sprevádzali 34 detí a pri kontakte so súrodencami 11 detí.** Odľahčovacie aktivity sme pomohli zabezpečiť **38** rodinám.

Na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti formou osvojenia, pestúnstva alebo náhradnej osobnej starostlivosti sme **pripravili 135 žiadateľov** a prípravu sme aktualizovali ďalším

77 rodičom. Tešíme sa, že **14** rodičov sa u nás pripravovalo prijať tzv. „ťažko umiestniteľné dieťa“, čím pomôžu tým najzraniteľnejším deťom, ktorým by inak hrozil dlhoročný pobyt v CDR (Centrum pre deti a rodinu, predtým detský domov).

V **112** rodinách sme využívali rôzne **špecializované programy a terapeutické postupy**. Medzi naše základné postupy patrí práca s Knihou života a životnou históriou, dotyková terapia, filiálna terapia a terapia hrou a sandplay. Ďalšie metódy sme využívali podľa získaných skúseností a vzdelania našich poradenských pracovníkov, ktorí sa priebežne vzdelávajú v rôznych metódach a terapeutických smeroch, predovšetkým v dyadickej, systemickej a naratívnej terapii.

Terapeutické postupy, ktoré sme používali v rodinách

- Práca so životnou históriou a Knihou života – 47 rodín
- Dotyková terapia – 28 rodín
- Program pripútania – 12 rodín
- Filiálna terapia – 9 rodín
- Iné špecializované terapeutické postupy (dyadická terapia, hrová terapia, prvky naratívnej a systemickej terapie a arteterapie) – 10 rodín

Najkrajšie chvíle života

„Klientov Zoju a Henricha sprevádzal Návrat Žilina už 4 roky predtým, ako som do rodiny vstúpila ja. Rodina absolvovala s kolegyňami prípravu, následne rôzne stretnutia, keď sa rozhodovali, či prijať staršie alebo polorómske dieťa. V poradovníku žiadateľov boli dlho, no čakanie sa predsa len skončilo. Zazvonil telefón a Zoja s Henrichom mali možnosť prijať novorodenca. Biologická matka dala hneď po pôrode súhlas s adopciou a následne sa udialo niekoľko dôležitých momentov, ktoré zásadne ovplyvnia život náhradných rodičov a aj malého Jurka. Zoja už z prípravy a aktualizácie vedela, že je možné sa hospitalizovať spolu s bábätkom, a tak si vyžiadala z úradu súhlas ku kontaktu. Jeden deň im oznámili, že sa Jurko narodil a na druhý deň sa už Zoja dala hospitalizovať k maličkému Jurkovi. Mal 7 dní. Tento čas na novorodeneckom oddelení popisuje ako najkrajšie chvíle života, strávili tam spolu 5 dní. Asi po dvoch mesiacoch od narodenia malého Jurka sme sa stretli. Mamička nosila Jurka v náručí, bola medzi nimi bezprostredná blízkosť. Do rodiny som priniesla Terapiu dotykom na upevnenie vzťahovej väzby medzi matkou a prijatým Jurkom. Na každom ďalšom stretnutí je pozorovateľné, ako sa vzťah medzi rodičmi a synom prehĺbuje a ako si spolu vytvárajú vrelý vzťah plný prijatia, rešpektu a lásky. Zoja a Henrich začali svoj príbeh s Jurkom písať preventívne – problémy so zhaňaním vecí na bábätko alebo problémy s ukončovaním pracovného pomeru mamy vymenili za okamžitú blízkosť a vytváranie vzťahu mamy aj jej nového dieťatka. Odborné poradenstvo a služby pýtali ešte v čase, keď nemali žiadne ťažkosti. Dúfajme, že ich ďalší príbeh bude pokračovať pokojne, keďže zvolili takýto preventívny prístup k svojmu náhradnému rodičovstvu. Zoja bola našou prvou klientkou, ktorá sa dala nahovoriť na hospitalizáciu spolu so svojim budúcim adoptívnym dieťaťom.“

Katarína Hodošková, sociálna pracovníčka

Takýchto ideálnych priebehov stretnutia s bábätkom hneď v pôrodnici zatiaľ nie je veľa. Boli by sme radi, keby to bola bežná vec. Dovtedy aspoň v niektorých nemocniciach navštevujú opustené bábätká Dominiky – naše vyškolené dobrovoľníčky. Aby sme zmiernovali osamelosť a stres maličkých, aby cítili, že je niekto blízko pri nich. Pomôže im to, aby si neskôr ľahšie vytvorili blízky vzťah s adoptívnymi alebo pestúnskymi rodičmi.

Záleží nám na tom, aby deti rozumeli, čo sa s nimi deje a aby mali možnosť sa vyjadriť k svojej situácii, preto sme **získovali názor dieťaťa v 10 rodinách**. V **9** prípadoch sa podarilo zorganizovať **prípadovú konferenciu s účasťou dieťaťa**, na ktorú deti aj rodičov vopred pripravujeme a následne ju zhodnotíme, tak ako to táto metóda vyžaduje.

Významnou pomocou pre náhradné rodiny je zdieľanie skúseností. V minulom roku sa stretávalo **6 podporných skupín a klubov náhradných rodičov a 5 skupín pre rodičov maličkých detí**, čo znamenalo spolu **80** skupinových stretnutí. Po dlhšej pobytovej pauze spôsobenej pandemiou sa podarilo zorganizovať **7 pobytov** pre náhradné rodiny, jeden pobyt pre biologické rodiny a novinkou bol „rytiersky“ mužsky víkend náhradných otcov, ktorý inšpiruje aj ďalších mužov.

Ked' sa o dieťa starajú blízki, nemusí to byť ľahké (Náhradná osobná starostlivosť)

Ak v živote dieťaťa nastane neľahká situácia a musí byť odobraté rodičom, je preň vždy najlepšia voľba ostať v starostlivosti blízkyh zo širšej rodiny. Starí rodičia, tety, strýkovia, plnoletí súrodenci, toto všetko sú blízki príbuzní, ktorí k nám môžu prísť, ak potrebujú poradenstvo v náhradnej osobnej starostlivosti. Ale prečo to robia? Prečo potrebujú pomoc? Nevedia vychovať dieťa z vlastnej rodiny?

Ak sa človek rozhodne, že sa chce stať pestúnom, alebo si adoptovať dieťa, podľa zákona musí absolvovať prípravu na rodičovstvo v rozsahu najmenej 26 hodín. Táto príprava učí ľudí, ako pristupovať k dieťaťu s traumatickými skúsenosťami, ako hľadiť na jeho potreby a špecifiká a ako pristupovať k jeho výchove. Príbuzným však zákon takúto prípravu neponúka. Preto im často poskytujeme poradenstvo práve v týchto témach, aby sa dokázali naladiť na dieťa s ťažkým životným príbehom. Pretože ono to je vždy trauma, ak vás odtrhnú od maminy a tatina. A viete, že nie len pre to dieťa, ale aj pre tú širšiu rodinu, ktorá sa potom o toto dieťa stará? Starí rodičia sa musia vyrovnáť s tým, že ich dcéra alebo syn v rodičovstve zlyhali, dokonca možno vedome ubližovali dieťaťu. Súrodenci sa musia vysporiadať s tým, že ich brat alebo sestra, s ktorými vyrastali, sa nedokážu postarať o vlastné dieťa a na ich miesto musia nastúpiť oni. Alebo sa o dieťa musí

starať starší súrodenec, ktorý zažíval možno tie isté problémy. Bez prípravy, bez podpornej informačnej siete, ktorá by ich posilnila vo výchove dieťaťa so zažitou traumou a nastavila im zrkadlo ich vlastného prežívania tejto situácie.

O týchto všetkých témach sa s NOS rodinami rozprávame a snažíme sa im nahradiť zameškaných 26 hodín vzdelávania a byť pri nich dlhodobo. Ľudia, ktorí si prechádzajú bolestivou skúsenosťou zo zlyhania blízkeho príbuzného to veľmi potrebujú. Dlhodobo im ponúkame poradenstvo v sociálno-právnych a výchovných otázkach, aby rozumeli dieťaťu oveľa mladšiemu. Často je potrebná podpora komunikácie so školou. Venujeme pozornosť životnej histórii týchto detí a motivujeme k tomu aj starých rodičov. Pre deti je veľmi dôležité, aby sa zorientovali v tom, čo sa im v živote dialo. Aby rozumeli, prečo sa o ne stará príbuzný, a nie vlastní rodičia. Aby si k sebe aj svojim rodičom zachovávali realistický, pravdivý, ale v niečom pozitívny postoj. Ponúkame im tiež program pripútania, ktorý môže pomôcť s vytvorením hlbšieho a radostnejšieho vzťahu.

Elena Albert, sociálna pracovníčka

*V minulom roku sme priebežne poskytovali starostlivosť **72** rodinám, ktoré mali v náhradnej osobnej starostlivosti **102** detí.*

4. Podporujeme deti na ceste k samostatnosti

Mladí dospelávajúci a dospelí

Minulý rok sme sprevádzali **na ceste k samostatnosti 23 mladých dospelých ľudí z náhradných a biologických rodín**. Poskytovali sme im individuálne poradenstvo v mnohých praktických témach týkajúcich sa ukončenia náhradnej rodinnej starostlivosti, osamostatňovania sa od svojej rodiny, pri vybavovaní právnych úkonov, pri komunikácii s pôvodnou biologickou rodinou, pri začleňovaní sa do pracovného procesu a spoločenského života. **Veľkou témou pri práci s mladými bolo hľadanie vlastných koreňov, premýšľanie o svojej minulosti a budovanie identity**, v čom sme využívali aj psychologické poradenstvo a terapeutické prístupy. Podporovali sme ich participáciu na zmenách.

Podporovali sme tiež v rozhodovaní a riešení svojej situácie **1 maloletého rodiča**, sprevádzali sme ho začínajúcim rodičovstvom.

Pre mladých ľudí sú veľmi nápomocnou formou práce na sebe podporné skupiny. V minulom roku sa udialo **19 stretnutí 4 rôznych skupiniek starších detí a teenagerov**.

V práci s mladými dospelávajúcimi a dospelými najviac využívame pomoc dobrovoľníkov. Do individuálnej práce s mladými, pomoci s doučovaním a zmysluplným trávením voľného času detí sa ich zapojilo **43**. Využívali aj možnosti **online komunikácie**, vďaka čomu sa udržiavali alebo vznikli vznikli nové kontakty a mohli sme ponúknuť pomoc aj rodinám, ku

ktorým by sa dobrovoľníci ťažšie dostali osobne. Dobrovoľníci vypomáhali aj v rámci **odľahčovacej služby v 38** náhradných rodinách a rodinách v kríze.

S deťmi a mladými pracujeme vždy v kontexte celej rodiny, ale v niektorých prípadoch sa im venujeme aj individuálne.

Parťák do dažďa aj do radosti

„Pamätám si, ako mi kolegyňa rozprávala o chlapcovi, ktorý túži byť športovec a potrebuje pomôcť v sprevádzaní na mestskú dopravu, lebo sám ešte necestoval a potrebuje sa to naučiť. A potreboval by parťáka na pomoc pri príprave do školy či na trávenie voľného času a na podporu v jeho voľnočasových aktivitách. Povedala som si, hurá, idem do toho a rada pomôžem maminke s odľahčovaním v rodine s tým, že jej syn bude v dobrých rukách a plnohodnotne bude tráviť voľný čas a bude v bezpečí. Spoločne sme sa stretávali pri úlohách a povinnostiach do školy, písali sme diktát, robili projekty. No naše stretnutia boli aj o tom, že sme sa naučili používať cestovný poriadok a zorientovali sme sa v chodení na mestskú hromadnú dopravu, aby mohol chodiť na jeho obľúbené športy, florbal a podobne. Za ten čas sme sa spoločne spriatelili a hlavne sa z nás stala parádna dvojka.

Ako symbol našich stretnutí a priateľstva sme si spoločne kúpili farebný kvet, ktorý sme pomenovali Život. Preto toto meno, lebo keď sa staráme o kvet, dávame mu život. A aj pre jeho pestrosť. No zároveň sme to prepojili do života nás ľudí, že keď sa my ako ľudia o seba staráme, dávame si nielen lásku, priateľstvo, no dávame si aj život. Obhacujeme sa vzájomne. O kvet sa staráme spoločne, rastie nám a má sa dobre. A čo chlapec z tohto príbehu? Napreduje, robí pokroky, je samostatný, statočný a veselý, ako vie byť aj sám život... :)

Irena Masárová, asistentka sociálnej práce

Ak máte voľný čas, ktorý by ste radi zmysluplne využili a viete si predstaviť, že by ste si vytvorili dlhodobejší kontakt s chlapcom alebo dievčaťom, ktoré tiež potrebuje „parťáka“, do našich odľahčovacích služieb sa ako dobrovoľníci môžete zapojiť aj vy. Nepotrebuje na to formálne vzdelanie, stačí mať voľný čas a chuť a ozvať sa do niektorého z našich centier. Prípravu, zaškolenie a sprevádzanie vám ponúkame my. Momentálne poskytujeme takúto službu v cca 40 rodinách, ale potrebovali by ju ďalšie desiatky detí.

V minulom roku sme najčastejšie riešili

- Výchovné problémy – 68 detí
- Rozvoj a podporu pri učení – 42 detí
- Traumatické udalosti, šikanu a stratu blízkych – 39 detí
- Poruchu fetálneho alkoholového spektra – 11 detí
- Domáce násilie na deťoch – 17 detí
- Záškoláctvo – 8 detí

Podporujeme dobrý priestor pre dieťa v spoločnosti

Deti v našej spoločnosti a v systéme sociálnoprávnej ochrany

Rozvíjame spoluprácu s odbornou verejnosťou v prospech detí

Venujeme pozornosť sieťovaniu, šíreniu a výmene skúseností

Spoluprácu všetkých hráčov v sociálnoprávnej ochrane detí vnímame stále naliehavejšie ako veľký a doteraz málo využitý zdroj pomoci rodinám.

- sme členmi **Rady vlády Slovenskej republiky pre rodinu a demografický vývoj**, ako aj **Poradného výboru projektu Implementácia Európskej záruky detí – Inklúzia detí so zdravotným znevýhodnením v kontexte DEI**
- angažujeme sa v iniciatíve **Synapsia** v Prešove
- sme členmi **Multidisciplinárnej skupiny odborníkov** pre podporu ochrany detí pred násilím v Bratislave a Trnave
- spolupracovali sme so **Slovenským národným strediskom pre ľudské práva** pri advokovaní práv klientov, s **CPPPP, Áno pre život** a **Nadáciou J@T** a **Sociou** pri riešení podpory a vážnych rodinu ohrozujúcich situácií
- v rámci širokej **spolupráce s Magistrátom hlavného mesta Bratislavy** sme sa zúčastnili viacerých aktivít: **tvorba komunitného plánu sociálnych služieb** Mesta Bratislavy na obdobie 2020-2030 v **2 pracovných skupinách** (Ľudia bez

domova a Deti, mladí ľudia a rodiny v ohrození) a skupín, ktoré sa venovali podpore **integrácie utečencov z Ukrajiny** v meste Bratislava

- v **Banskej Bystrici** sme spolupracovali na **Komunitnom pláne sociálnej práce**
- zúčastnili sme sa **66 sieťovacích stretnutí** pri riešení konkrétnych situácií klientov

Vzdelávame

V oblasti vzdelávania, ktorú považujeme v súčasnosti za jednu z našich kľúčových aktivít, sme v minulom roku pripravili niekoľko príležitostí:

- zrealizovali sme **13 seminárov/webinárov** pre **228 účastníkov** - rodičov, náhradných rodičov, profesionálnych rodičov a odbornú verejnosť s rôznorodými témami ako *attachment, dotyková terapia, budovanie zdravého vzťahu u traumatizovaných detí, práca so životnou históriou a hľadanie koreňov prijatých detí, práca s dieťaťom z náhradnej rodiny alebo s náročným životným príbehom v škole, vedenie prípadových stretnutí, terénna sociálna práca a iné*
- odborný **Tréning lektorov Terapie dotykom** - **8** účastníkov
- individuálne sme podporovali **16 laických poradcov** pre náhradné rodiny

Vyvíjame advokačné a lobingové aktivity

Advokácii a lobingu sa venujeme už od svojho vzniku:

◦ s niekoľkými **samosprávami** sme spolupracovali na rozvoji **prorodinných a na dieťa orientovaných komunitných služieb** (samosprávne kraje: BSK, TTSK, PSK, ŽSK, BBSK, mestá a obce: Banská Bystrica, Zvolen, Banská Štiavnica, obec Beluj, Žilina, mesto Bratislava a mestské časti Ružinov, Vajnory a Nové Mesto, Prešov, obec Lomnička)

◦ v rámci praxe a práce v terénnych službách sme rozvíjali **partnerskú spoluprácu s UPSVR** v Trnave, Bratislave I-V, Pezinku, Malackách, Senci, Galante, Dunajskej Strede, Starej Ľubovni, Prešove, Poprade, Kežmarku, Vranove, Košiciach, Rožňave, Žiline, Námestove, Čadci, Brezne, Banskej Bystrici, Krupine, Zvolene, Banskej Štiavnici a Žiari nad Hronom)

◦ naši odborníci boli členmi **expertného tímu pri Ústredí práce sociálnych vecí a rodiny**, ktorá sa zaoberala analýzou umiestňovania detí do ústavnej starostlivosti a **komisie pri MPSVR** zameranej na stanovenie pravidiel procesu, dôvodov a metodiky pre vynímanie detí z biologických rodín

◦ spolupracujeme na príprave **Štandardov plánovania adaptácie dieťaťa pred a po príchode do náhradnej rodinnej starostlivosti**

◦ sme členmi multidisciplinárneho tímu v rámci projektu realizovaného na Okresnom súde Prešov „**Implementácia opatrení**

na podporu reformy štruktúry a optimalizácie procesov v rodinnoprávnej agende“ a zavádzania multidisciplinárneho prístupu

◦ **3 naše odborné pracovníčky boli členkami sociálnych komisií** obecných zastupiteľstiev v Žiline, Prešove a bratislavskej Dúbravke ako expertky neposlankyne

◦ zúčastňovali sme sa stretnutí **multidisciplinárnej skupiny spolupracujúcich odborníkov** na úrovni BSK

Oslovujeme širokú verejnosť

O našej práci a klientoch chceme hovoriť zaujímavo, ale zároveň citlivo a profesionálne. V spolupráci s kreatívnymi ľuďmi a umelcami **zvyšujeme citlivosť ľudí pre ozajstné potreby detí, otvorenosť pre prijatie dieťaťa a toleranciu okolia voči rodinám**, ktoré opustené dieťa prijali a k potrebám rodín, ktoré sa snažia prekonať kritické obdobie a vytvárať dobrý domov pre svoje deti. Šírimo témy pre **posilnenie rodičovských zručností** všetkých rodičov. Využívame široké spektrum možností: **diskusie, eventy, výstavy, dokumentárne filmy, spoty, rozhlas, televíziu, internet či tlač, happeningy a festivaly**. Snažíme sa **vyvolať diskusiu a zamyslenie a motivovať ľudí k aktívnemu zapojeniu** nielen počas Vianoc a nárazových mediálnych charitatívnych projektov, kde neraz prevažuje emocionálne vydiereanie.

◦ o téme náhradného rodičovstva a systémovej podpore rodín a Návrate sme uverejnili **8 blogov** v Denníku N, niektoré z nich nesú podnadpis „Učím sa od detí“, pretože sú inšpirované otázkami alebo postrehmi maličkých, poskytli sme **rozhovory** pre DenníkN, aktuality.sk, Korzár, sériu o náhradnej rodinnej starostlivosti v Naša žilinská diecéza, naša kolegyňa bola hostkou relácie **Silná zostava** s témou adopcie

◦ Marek Roháček mal príspevok na **odbornej konferencii pri príležitosti 100. narodenín prof. Zdeňka Matějčka**

◦ na sociálnych sieťach sme zdieľali s viac ako **10 000** priateľmi príbehy našej dennej praxe a uverejňovali pozvánky na naše podujatia a výstupy z nich

◦ pomohli sme vydať **terapeutický príbeh Holubica Ol'ga** v slovenskom aj ukrajinskom jazyku, o ktorej sa viac dočítate na špeciálnej stránke venovanej podpore ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny

◦ organizačne a metodicky sme sa podieľali na tvorbe **podcastu Pomáhať znamená rozumieť**, ktorý prináša inšpiratívne rozhovory s ľuďmi, ktorí spôsobili zmenu v nejakej oblasti pomoci

◦ centrum v Banskej Bystrici a náhradní rodičia zorganizovali 0. ročník **Festivalu náhradných rodín** v malej obci Beluj, ktorého sa zúčastnilo **150** hostí

◦ **špeciálnu pozornosť sme venovali téme dotykovej terapie:**

- zorganizovali sme Tréning lektorov terapie dotykom,

8 účastníkov sa pripravovalo na sprevádzanie rodičov v dotykovej terapii, ktorá pomáha prehĺbiť vzťah medzi rodičmi a deťmi a budovať sebaaprijatie detí, pracovali sme aj na metodike a refreši manuálu k tomuto tréningu

- vydali sme knižku **Ako sa stať dosť dobrým dotykovým rodičom**, ktorá ponúka teóriu aj praktické námety, ako vniesť do rodinného života viac dotykov a pomôcť deťom budovať si bezpečný vzťah s rodičmi, ale aj dobrý vzťah k sebe samým a k iným ľuďom

- natočili sme sériu videorozhovorov **Ako dotyková terapia** pomáha, kde hovoria rodičia o tom, ako využívajú terapiu dotykom pri deťoch s rôznymi špeciálnymi potrebami vrátane zdravotného znevýhodnenia, môžete ju nájsť na našom youtube kanáli

Podporovali sme ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny

Vo februári 2022, hneď v prvých dňoch vojny na Ukrajine, sme zvažovali, či a ako sa zapojíme do pomoci ľuďom, ktorí začali prichádzať na Slovensko. Rozhodli sme sa, že sa nebudeme vo veľkej miere zapájať do všeobecnej humanitárnej pomoci, ale využijeme vlastné dlhoročné skúsenosti v oblasti psychologického a sociálneho poradenstva rodinám, biologickým aj adoptívnym/pestúnskym. Naskytla sa nám možnosť zamestnať psychologičku z Ukrajiny, ktorá už niekoľko rokov žila na Slovensku a mala výhodu vlastnej integrácie na Slovensku a dlhoročné skúsenosti s poradenstvom a traumaterapiou detí a dospelých. Nevedeli sme, či budú dostupné nejaké granty na riešenie tejto krízy, boli sme ochotní použiť naše zdroje alebo hľadať darcov na jej zaplatenie. V tejto správe sumarizujeme služby, ktoré sme vďaka podpore z rôznych zdrojov mohli uskutočniť.

Najmä v prvých mesiacoch vojny sa viacerí z nás osobne, občiansky a dobrovoľnícky angažovali v konkrétnej pomoci prichádzajúcim ľuďom z Ukrajiny. Okrem konkrétnej pomoci sme odborne a poradensky sprevádzali iných dobrovoľníkov, prepájali a sieťovali sme jednotlivcov, skupiny a organizácie, poskytovali im supervíziu. Postupne sa podpora pre ľudí z Ukrajiny systematizovala, ale naďalej existujú jednotlivci, ktorí poskytujú pomoc dobrovoľne a ľudia z Návratu im poskytujú

zázemie, sprevádzanie, sieťovanie, odborné konzultácie pre nich samotných, ako aj osoby, ktorým pomáhajú.

Psychologická starostlivosť a integrácia ukrajinských detí a rodín

◦ Od marca do augusta 2022 sme poskytovali týždennú skupinovú a individuálnu psychologickú podporu skupine **17** detí - vodných pólistov vo veku 12 až 17 rokov, ktorí boli ubytovaní v slovenských rodinách. Poskytovali sme poradenstvo **7** slovenským rodinám, ktoré sa starali o tieto deti, v rôznych situáciách.

◦ Pracovali sme so skupinou asi **60** detí, ktoré prišli so svojimi babičkami alebo mamami v apríli, máji 2022 z baletných škôl v Charkove a Kyjeve, ktorých pobyt organizovalo slovenské ministerstvo kultúry. Veľkú skupinu sme rozdelili na 3 menšie skupiny podľa veku 3 - 7 rokov, 8 - 12 rokov, 13 - 17 rokov, urobili sme základné pozorovanie a skupinové preventívne a arteterapeutické aktivity zamerané na to, ako pracujú so svojimi emóciami. **20-25** matiek sme pripravovali na integráciu a samostatný život, pretože v čase stretnutí táto skupina bývala spolu v zariadení s pokrytím všetkých potrieb.

◦ Psychologička začala skupinovú prevenciu a individuálne poradenstvo v jednej zo základných škôl v Bratislave so **14** deťmi integrovanými z Ukrajiny. V niektorých prípadoch sa stretávala aj s rodičmi alebo opatrovníkmi detí, niekedy aj za asistencie

našich sociálnych pracovníčok. Niektoré z týchto detí sú stále v jej individuálnej poradenskej starostlivosti v niektorých prípadoch aj s matkou alebo iným opatrovateľom.

◦ Navštevovali sme vysokoškolský internát, ktorý ponúkal ubytovanie pre približne 200 ľudí z Ukrajiny a kde sa o nich veľmi intenzívne starala skupina dobrovoľníčok. Pomáhali sme s integráciou niekoľkých rodín, ktoré potrebovali nájsť motiváciu a silu na prechod z ubytovne s bezplatným ubytovaním a stravou do vlastných nájomných bytov. Pracovali sme s ich motiváciou a neskôr sme aj hľadali vhodné byty a školy a škôlky pre deti.

◦ Pomohli sme vydať **terapeutický príbeh Holubica Oľga** v slovenčine aj ukrajinčine pre deti, ktoré museli odísť z nebezpečia, vhodný na čítanie pre rodičov s deťmi aj prácu so skupinou.

Podpora slovenských rodín, ktoré sa starajú o ukrajinské deti

Podporovali sme skupinu rodín, ktoré sa starali o deti z detského domova na Ukrajine vo veku 3 - 15 rokov, pričom **6** rodín podporila naša sociálna pracovníčka z Prešova a psychologička z Bratislavy. **7** rodín neďaleko Bratislavy, ktoré sa starali o vodných pólistov vo veku 12-17 rokov, bolo v dlhodobej týždennej starostlivosti našej psychologičky a sociálnych pracovníkov. V **6**

rodinách sme poskytovali individuálne sociálne a právne a psychologické poradenstvo o tom, ako prevziať starostlivosť a ako nastaviť pravidlá života s týždňermi. Spolu to bolo **18** rodín, 12 dlhodobých a 6 krátkodobých.

Informovanosť a motivácia verejnosti

V prvých dňoch vojny, ešte vo februári 2022 sme vypracovali a vydali súbor informačných materiálov pre situácie, na ktoré nebol nikto pripravený:

◦ Prijali ste rodinu s deťmi z Ukrajiny (Ako pre nich vytvoriť dobré podmienky)

◦ Prijali ste dieťa z Ukrajiny (Ako preň vytvoriť dobré podmienky vo vašej rodine)

◦ Ubytovali ste u vás rodinu z Ukrajiny? (Ako vytvoriť podmienky pre dlhodobé spolužitie)

V týchto letákoch sme ponúkli náš kontakt a ľudia reagovali, písali alebo volali, aby sme im poskytli konkrétnu podporu alebo navrhli riešenie niektorých problémov.

Tieto materiály alebo ich návrhy boli zdieľané aj v niektorých celoštátnych médiách a mali sme na ne veľmi dobré ohlasy. Ľudia sa cítili posilnení, pretože to bolo niečo veľmi použiteľné, krátke, zrozumiteľné a prinieslo im to pocit, že môžu situáciu zvládnuť. Reagovali na ne a kontaktovali nás v prípade, že potrebovali odbornú podporu alebo navrhnúť riešenie špecifickej situácie.

Zorganizovali sme diskusiu s online vysielaním „DOKÁŽEM PRIJAŤ LUDÍ, KEĎ ROZUMIEM IM AJ SEBE“ - Po období spolužitia dvoch samostatných jednotiek v jednom priestore sa s veľkou pravdepodobnosťou objavia napätie, rozpaky, nedorozumenia, hluk a rôzne pocity na oboch stranách. Čo robiť a čo nerobiť v jednotlivých situáciách? Ako pochopiť prichádzajúcich ľudí s ich príbehom?

Ako porozumieť sebe a svojej rodine v tejto novej situácii? Ako pomôcť s porozumením?“ Stretli sa v nej hostia z rôznych oblastí - dve psychologičky, sociálny poradca z Návratu, vedúca špeciálno-pedagogického tímu ZŠ, ktorá integrovala ukrajinské deti a dobrovoľníčka organizujúca centrum humanitárnej pomoci.

Čomu sa venujeme v roku 2023?

V ďalšom období budeme naďalej pokračovať v našich stabilných službách pre náhradné rodiny a rodiny v ohrození. Budeme im poskytovať sociálne, psychologické a výchovné poradenstvo, sprevádzanie v komunikácii s rôznymi inštitúciami, s ktorými prichádzajú do kontaktu. Chceme sa naďalej venovať príprave žiadateľov o náhradnú rodinnú starostlivosť a poskytovať im dlhodobé služby. Patria medzi ne aj špecializované terapie, ale aj pobyty, podporné skupiny, kde sa môžu rodičia vzdelávať a zdieľať si vlastné skúsenosti a vytvárať tak komunitu pre seba aj svoje deti. Naďalej sa chceme venovať aj advokácii práv našich klientov v jednotlivých prípadoch, ale aj podpore systémových zmien, ktoré prispievajú k zlepšeniu postavenia náhradných rodín, zlepšia podporu rodín v ohrození, aby sme prechádzali vyňatiu detí a vďaka ktorým budeme ako spoločnosť citlivejšie pristupovať k potrebám detí.

Zvláštnu pozornosť by sme chceli venovať aj týmto oblastiam:

Životná história dieťaťa

Venovať podrobnejšiu pozornosť životnej histórii detí, ktoré niekoľkokrát zmenili svoju rodinu alebo prostredie, kde vyrastali, je veľmi dôležité. Pomáha to deťom získať pocit väčšej životnej istoty, bezpečia, zakorenenia, pocit, že niekam patria a ich život sa zmysluplne vyvíja. Na podporu tejto témy plánujeme vydať upravené vydanie manuálu Rob(i)me Knihy života, ktoré obohatíme o nové skúsenosti a praktické nápady od rodičov, ktorí Knihu života svojim deťom píšú.

Pobyty

Po období pandémie a obmedzených možností stretávania cítíme veľký záujem rodín o víkendové a letné pobyty. Vďaka podpore Nadácie Orange budeme môcť zorganizovať viac pobytov dostupných pre rodiny. Pobyty nám pomáhajú vnímať rodiny v prirodzenejších vzťahoch a komunikácii, pomáha nám to lepšie pre nich nastaviť poradenstvo a ďalšie služby. Rodiny si na pobytoch môžu oddýchnuť, tráviť spoločne čas, získať nové zručnosti a zážitky a mnohé rodiny z nich žijú ešte dlhú dobu. Čas na pobytoch využívame aj na vzdelávanie, zdieľanie a pre deti na zoznámenie sa s rovesníkmi, ktorí prežívajú podobný životný príbeh.

Podpora ľudí z Ukrajiny

V podpore rodín a detí z Ukrajiny chceme pokračovať naďalej, kým budeme vnímať potrebu individuálneho alebo skupinového sprevádzania v integrácii do našej spoločnosti, práce, škôl a potrebu psychologickéj pomoci. Individuálne chceme tiež reagovať na humanitárne potreby rodín, s ktorými sme v kontakte a organizácií na Ukrajine, kde máme prirodzené kontakty a vieme spolupracovať dlhodobejšie. Vnímame, že na Ukrajine je okrem celkovej zlej humanitárnej situácie dlhodobo slabá rozvinutá podpora náhradných rodín a psychologická pomoc. Rozhodli sme sa preto vydať ukrajinské vydanie knižky Ako sa stať dosť dobrým dotykovým rodičom. Sú v nej jednoduché dotykové cvičenia, ktoré môže rodič robiť pravidelne so svojím dieťaťom a ktoré pomáhajú prehĺbiť ich vzťah, redukovat úzkosť, napätie

a upokojiť oboch – rodiča aj dieťa. Budeme ju šíriť v tlačenej aj online podobe v komunitách, s ktorými máme spoluprácu, ale veľmi radi ich podľa potreby dodáme aj do ďalších oblastí Ukrajiny.

Rodina

Ako sme už v tejto výročnej správe vyjadrili, chceme hlasnejšie hovoriť o pojme „rodina“, o fenoméne rodiny, v ktorom všetci žijeme. Chceme, aby boli vnímané jej skutočné potreby a hodnota. Budeme sa snažiť iniciovať diskusie s odborníkmi na túto tému.

V rámci šírenia povedomia o náhradnom rodičovstve organizujeme 1. ročník Festivalu náhradného rodičovstva v auguste 2023. Pozornosť by sme chceli venovať formám náhradnej rodinnej starostlivosti a zvlášť pestúnstvu, pretože rozvoj pestúnskych rodín je riešením na dlhodobu zlú situáciu detí, ktoré sú umiestnené v Centrách pre deti a rodiny a niektoré tam strávia veľkú časť detstva.

Vnútný rozvoj a udržateľnosť organizácie

Návrat je organizácia s veľmi stabilným tímom, pomerne veľká časť kolegov u nás pracuje roky. Pre našich klientov je to významné. Aj keď sa vrátia po dlhšom období a chcú riešiť svoju situáciu, nájdú často známu tvár a vedľa nadviazať na vzťah, ktorý si vytvorili s našimi pracovníkmi v minulosti. Tešíme sa aj z toho, keď sa naše týmy obmieňajú, niektorí ľudia prichádzajú na kratšie obdobie, ale sú obohatením organizácie, príde s nimi

nový pohľad, nové metódy, skúsenosti. V nadchádzajúcom období budeme venovať špeciálnu pozornosť rozvoju organizácie z hľadiska dlhodobej udržateľnosti služieb, ktoré poskytujeme. Chceli by sme rozvíjať nové stratégie komunikácie a fundraisingu, vytvárať nové spojenia a upevňovať vzťah s našimi dobrovoľníkmi, sympatizantmi a darcami, bez ktorých by Návrat nebol tým, čím je a nemal by svoju slobodu a vôňu.

Podakovanie za pomoc a spoluprácu

Ďakujeme všetkým, ktorí nám akoukoľvek pomocou uľahčujú prácu a umožňujú venovať sa tomu, čo považujeme za svoju úlohu, všetkým, čo nám pomáhajú udržiavať v chode naše počítače, webstránky, priestory alebo nám pomáhajú priamo v práci s deťmi a rodinami.

Za podporu a spoluprácu ďakujeme:

AK Záhradník, Alžběta Candia Muñoz, Alfonz Haviar, Áno pre život, Attila Molnár, Beáta Hirt, Beáta Konkoliová, Bizikovci, BMW Group M, Branislav Lulek, CDR Bratislava Röntgenova, CDR Pezinok, Cesta von, Coachingplus, Daniela Husovská, Diana Juriščinová, Diecézna charita Žilina, Ďurčekovci, ETP Slovensko, Eva Grešková, Evelyn Balaszová, Fakultná nemocnica Trenčín, Fakultná Nemocnica Brezno, Fórum života, Katarína Giertlová, Adelka Kusová, Zuzana Benkovičová, Fascinujúce deti, Foltínovci, Hanka Odzganová, Ivan Koniček, Janka Izraelová, Janka Štulajterová, Janko Poncer, Jarka Bendáková, Jarka Dávidová, Ješkovi, Jitka Boldová, Jozef a Andrea Kubačákovci, Jozef Možiešik, Juraj Uherek, Kalab, Katarína Dobrovodská, Katarína Harvanová, Komunitná nadácia zdravé mesto Banská Bystrica, Konekt Zvolen, Kristína Maková, Lališovci, Lucia Mlynárčiková Faltin, Lucia Remišová, Lucia Žiaková, Marta Sitárová, Katarína Maciaková, Lukáčovci, Ľubomír Samák, Ľuboslava Kvasnicová, Magistrát Hlavného mesta SR Bratislavy, Marek Šulík, Matúš Smačko a rodičia, Mária Tiňová, Mário Dermek, Martin Dubovský, Martina Kočíková, Martina Laskovičová, Mesto Žilina a komunitné centrá mesta, Michal Béreš, Michal Butek, Michal Kratochvíl a Lesana Jánošíková, Michal Žarnay, Mirka Rusnáková, Miroslav Randuška, Miroslava Kašperová, Miroslava Martonová, Monika Psotná, MTSX, Natama, Nadácia Kia Slovakia, Nadácia Rozum a cit, Nadácia Veolia Slovensko, Nadácia ŽSK, Natália Pilipčukova, Náruč, Neera T. Paine, Neonatologická klinika Nemocnice F. D. Roosevelta, Novorodenecké odd. Fakultnej nemocnice Bratislava Ružinov, Novorodenecké oddelenie nemocnice vo Zvolene, Oko Zvolen, Paľo Sopko, Pavol Greško, Pavol Kincel, Pavol Šiška, Penzión

Vikartovský Mlyn, Peter Coch Shaman, Petra Hlásna, Petra a Igor Rjabininovci, Petra Winnette, Považské múzeum v Žiline, Pozdrav od Ježíška, Rastislav Gálik, Relevant, Rotary Club Bratislava, Rovnováha, Saleziánske mládežnícke stredisko Mamateyka, Simona Michalčinová, Sdružení pěstounských rodin, Siemens, Slávčo Morháč, Stanislava Nádaždiová, Terézia Gallová s dcérkou, Táňa Hudáková, Tlačiareň Pejtr, Tomáš Beluško, Trulíkovci, Unicef, Ursínyovci, VUDPAP, World Without Orphans, Záhrada – Centrum nezávislej kultúry, ZŠ Márie Hemerkovej v Košiciach, ZŠ Rokycany, Zuzana Polomová, Zuzana Polohová, Nina Majlingová, Ingrid Horvátová, Zuzana Ruppeldtová, Zuzana Tomanová, Zuzana Úradníčková, Zuzana Vasičáková Očenášová, Zuzana Zimová a zamestnanci firiem NN, Schneider Electric, Dell a IBM

***Špeciálne podakovanie patrí všetkým dobrovoľníkom a laickým poradcem,** bez ktorých by sme niektoré naše služby nemohli poskytovať, neoceniteľní sú na kluboch, pobytoch aj v individuálnej práci v rodinách.*

*Radi by sme poďakovali za spoluprácu a podporu aj vyšším územným celkom **Bratislavský samosprávny kraj, Banskobystrický samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj a Žilinský samosprávny kraj** a mestám a obciam: **Banská Bystrica, Zvolen, Banská Štiavnica, obec Beluj, Žilina, mesto Bratislava a mestské časti Ružinov, Vajnory a Nové Mesto, Prešov, obec Lomnička.** Ich zapojenie a porozumenie potrebám svojich obyvateľov je pri riešení sociálnych tém kľúčové.*

Zvláštne podakovanie patrí tým, ktorí podporujú Návrat finančne priamym darom alebo cez platformy Darujme, YourCause a Benevity a tým prispievajú k stabilite našej organizácie a poskytovaných služieb.

Ďakujeme všetkým dobrovoľníkom a darcom za podporu rodinám a deťom z Ukrajiny, zvlášť športovému klubu XBS Swimming Academy.

Nadační a NGO partneri:

Firemní partneri:

Mediální partneri:

Finančná správa

Súvaha k 31. 12. 2022

ÚČET		AKTÍVA	PASÍVA
*021	Budovy, haly a stavby	466 874,90 EUR	
*023	Dopravné prostriedky	90 243,60 EUR	
*081	Oprávky k budovám, halám a stavbám	-114 796,94 EUR	
*083	Oprávky k dopravným prostriedkom	-63 742,02 EUR	
*112	Materiál na sklade	10 080,63 EUR	
*211	Pokladňa	2 843,44 EUR	
*221	Peniaze na BÚ	480 164,29 EUR	
*311	Odberatelia	273,15 EUR	
*315	Ostatné pohľadávky	9 942,06 EUR	
*321	Dodávatelia		536,54 EUR
*323	Krátkodobé zákonné rezervy		33 039,86 EUR
*325	Ostatné záväzky		113,59 EUR
*331	Mzdy zamestnanci		50,01 EUR
*335	Iné pohľadávky voči zamestnancom	6 120,00 EUR	
*346	Dotácie a ostatné zúčtovanie so štátnym rozpočtom		21 592,49 EUR
*381	Náklady budúcich období	1 854,60 EUR	
*384	Výnosy budúcich období		253 161,26 EUR
*385	Príjmy budúcich období		
*391	Opravná položka k pohľadávkam	-5 176,00 EUR	
*428	Nerozdelený zisk, strata minulých rokov		517 811,28 EUR
*431	Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní (strata)		57 312,58 EUR
*472	Sociálny fond		1 064,10 EUR
SPOLU		884 681,71 EUR	884 681,71 EUR

Výkaz ziskov a strát k 31. 12. 2022

ÚČET		NÁKLADY	VÝNOSY
*501	Materiálové náklady	31 493,72 EUR	
*502	Spotreba energie	4 223,44 EUR	
*511	Opravy a údržba	5 543,12 EUR	
*512	Cestovné	3 515,49 EUR	
*518	Ostatné služby	173 330,41 EUR	
*521	Mzdové náklady	390 766,28 EUR	
*524	Zákonné sociálne poistenie	135 937,62 EUR	
*527	Zákonné sociálne náklady - sociálny fond	15 792,45 EUR	
*532	Daň z nehnuteľnosti	887,89 EUR	
*538	Ostatné dane a poplatky	332,89 EUR	
*544	Úroky	1 805,70 EUR	
*545	Kurzové straty	0,60 EUR	
*546	Dary	19 640,68 EUR	
*548	Manká a škody	411,00 EUR	
*549	Iné ostatné náklady	5 320,56 EUR	
*551	Odpisy DNM a DHM	37 339,11 EUR	
*554	Predaný materiál	1 216,82 EUR	
*563	Poskytnuté príspevky fyzickým osobám	14 796,58 EUR	
*602	Tržby z predaja služieb		32 070,09 EUR
*621	Aktivácia materiálu a tovaru		482,25 EUR
*645	Kurzové zisky		23,70 EUR
*649	Iné ostatné výnosy		465,18 EUR
*651	Tržby z predaja DHM a DNM		4 000,00 EUR
*654	Tržby z predaja materiálu		3 046,25 EUR
*662	Prijaté príspevky od právnických osôb		204 237,85 EUR
*663	Prijaté príspevky od fyzických osôb		60 804,11 EUR
*665	Príspevky z podielu zaplatenej dane		99 645,62 EUR
*691	Dotácie		494 891,89 EUR
VÝNOS		57 312,58 EUR	842 354,36 EUR
			899 666,94 EUR

Prehľad hospodárenia - Výdavky a Príjmy

VÝDAVKY

Režijné náklady súvisiace so službami pre rodiny a deti (nájomné, energie, cestovné, telekomunikačné náklady, náklady na pobyty rodín, terapeutické pomôcky, nákup pomôcok na kluby náhradných rodín, informačné materiály, kancelársky materiál)	109 401,87 €
Mzdové náklady a honoráre za služby rodinám a deťom	395 675,90 €
Zákonné sociálne a zdravotné poistenie	144 660,00 €
Ostatné náklady (výdavky spojené s realizáciou vzdelávania UPSVR, vzdelávanie zamestnancov, spracovanie účtovníctva, poistenie majetku, odpisy, bankové poplatky, daň z nehnuteľnosti)	160 495,68 €
Náklady na mediálne a FR kampane	32 120,91 €
SPOLU	842 354,36 €

PRÍJMY

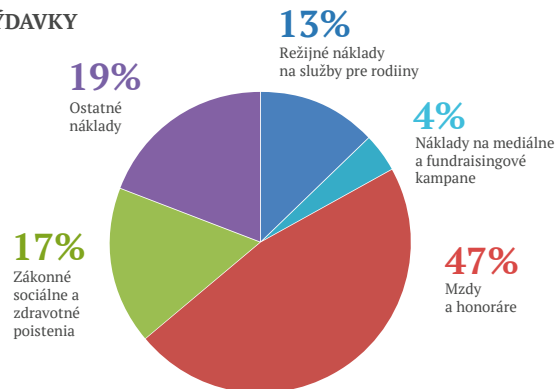
Príjem z podielu zaplatenej dane	90 552,51 €
Príjem z podielu zaplatenej dane*	9 093,11 €
Samosprávne kraje (Banskobystrický, Bratislavský, Trnavský, Žilinský, Prešovský)	136 753,15 €
Mestá a obce (Prešov, Magistrát Hl. mesta Bratislavy)	35 222,57 €
ÚPSVaR CDR a ÚPSVaR Stará Ľubovňa **	195 561,92 €
MPSVaR***	29 426,00 €
MPSVR Implementačná agentúra	108 928,23 €
Nadácia Slovenskej sporiteľne	28 260,00 €
Iné nadácie (Nadácia Orange, Nadácia Pomoc druhému, Nadácia Socia, International Visegrad fund, Bader Philanthropies, Nadácia J&T a iné)	80 693,77 €
Dary od fyzických osôb	60 804,11 €
Dary od právnických osôb	95 284,08 €
Tržby z predaja služieb - vzdelávacie semináre, poradenstvo	17 210,11 €
Ostatné príjmy (príspevky od klientov za jednotlivé služby, predaj publikácií, príjmy z predaja DM)	11 877,38 €
SPOLU	899 666,94 €

* Odpisy DHM nadobudnutého v roku 2011, 2015, 2020, 2022.

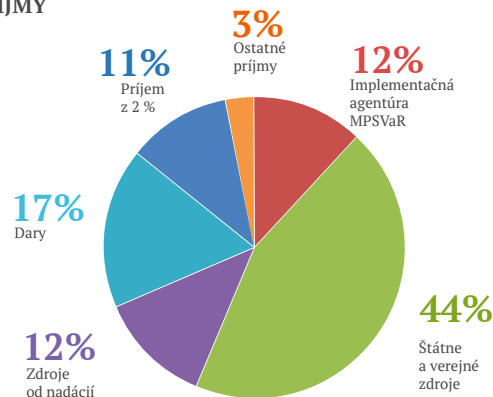
** Z finančného príspevku z Ústredia práce sa v roku 2021 nakúpil DHM v sume 18860,-€, do výnosov v roku 2022 išlo 8015,-€.

*** Okrem dotácie na vykonávanie Sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately v sume 9600,-€ nám boli poskytnuté prostriedky na tzv. inflačné odmeny zamestnancov v sume 17576,-€. Z príspevku MPSVR sa tiež odpisuje dlhodobý hmotný majetok, v roku 2022 v sume 2250,-€.

VÝDAVKY

PRÍJMY

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITÓRA členom a štatutárnym orgánom Organizácie Návrat, občianske združenie

Správa z auditu účtovnej závierky

Návrh

Ukutočňujú sme audit účtovnej závierky Organizácie Návrat, občianske združenie, ktorá obsahuje účtovnú závierku z 31. decembra 2022 a podmienujú účtovnej závierky z 31. decembra 2022, ktoré obsahujú súhrn významných účtovných zásad a účtovných metód.

Podľa nášho názoru, priložená účtovná závierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Organizácie k 31. decembru 2022 a výsledku jej hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

Základ pre názor

Audit sme vykonali podľa medzinárodných auditorských štandardov (International Standards on Auditing, ISA). Naša zodpovednosť podľa týchto štandardov je uvedená v odseku Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky. Od Organizácie sme nedržali podľa ustanovení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve o a štatutárnym orgánom Organizácie sme nedržali podľa ustanovení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štatutárnom audítore“) týkajúcich sa efekty, vrátane Etického kódexu audítora, relevantných pre náš audit účtovnej závierky a spíši sme aj ostatné požiadavky týchto ustanovení týkajúcich sa efekty, sme prevádzali, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu, a osôb poverených spravovaním za účtovnú závierku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej závierky tak, aby poskytovala pravdivý a verný obraz podľa zákona o účtovníctve a za tie informácie, ktoré považuje za potrebné na zostavenie účtovnej závierky, ktorá neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Prí zostavení účtovnej závierky je štatutárny orgán zodpovedný za zhodnotenie schopnosti Organizácie nepretržite pokračovať v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti v účtovníctve, ktoré by mal v úmysle Organizácia likvidovať alebo ukončiť jej činnosť, alebo by nemal inú realističnú možnosť než tak urobiť.

Osoby poverené spravovaním sú zodpovedné za dôkladnú prácu procesom finančného vykazovania Organizácie.

Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky

Nášou zodpovednosťou je získať primerané utvorené, či účtovná závierka ako celok neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, a vydať správu audítora, vrátane názoru. Primerané utvorené je utvorené vysokého stupňa, ale nie je zárukou toho, že audit vykonaný podľa medzinárodných auditorských štandardov vždy odhalí významné nesprávosti, ak také existujú. Nesprávosti môžu vzniknúť v dôsledku podvodu alebo chyby a za významné sa považujú všetky, ak by sa dalo odvodzovať očakávať, že jednotlivé alebo v súhrne by mohli ovplyvniť ekonomické rozhodnutia používateľov, uskutočnené na základe tejto účtovnej závierky.

V rámci auditu uskutočneného podľa medzinárodných auditorských štandardov, počnúc celkovú uplatňujeme odborný úsudok a zachováujeme profesionálny skepticismus. Očrem toho:

- Identifikujeme a posudzujeme riziko významnej nesprávosti účtovnej závierky, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, navrhujeme a uskutočňujeme auditorské postupy reagujúce na tieto riziká a získavame auditorské dôkazy, ktoré sú dostatočné a vhodné na poskytnutie základu pre náš názor. Riziko neodhalenia významnej nesprávosti v dôsledku podvodu je vyššie ako toto riziko v dôsledku chyby, pretože podvod môže zahŕňať tajný dohľad, falšovanie, úmyselné vymechanie, nepravdivé vyhlásenie alebo obdĺženie internej kontroly.
- Obdobujeme sa s internými kontrolami relevantnými pre audit, aby sme mohli navrhovať auditorské postupy vhodné na daných okolnosti, ale nie za účelom vyjadrenia názoru na efektívnosť internej kontroly Organizácie.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných zásad a účtovných metód a primeranosť účtovných odhadov a uvedenie s nimi súvisiacich informácií, uskutočnené štatutárnym orgánom.
- Robíme záver o tom, či štatutárny orgán vhodne v účtovníctve používa predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných auditorských dôkazov záver o tom, či existuje významná neistota v súvislosti s udalosťami alebo okolnosťami, ktoré by mohli významne spochybniť schopnosť Organizácie nepretržite pokračovať v činnosti. Ak dospejeme k záveru, že významná neistota existuje, sme povinní upozorniť v našej správe audítora na súvisiace informácie uvedené v účtovnej závierke alebo, ak sú tieto informácie nedostatočné, modifikovať náš názor. Naše závery vychádzajú z auditorských dôkazov získaných do dátumu vydania našej správy audítora. Budúce udalosti alebo okolnosti však môžu spôsobiť, že Organizácia prestane pokračovať v nepretržitej činnosti.
- Hodnotíme celkovú prezentáciu, štruktúru a obsah účtovnej závierky vrátane informácií v nej uvedených, ako aj to, či účtovná závierka zachytáva uskutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

S osobami poverenými spravovaním komunikujeme okrem iného o plánovanom rozsahu a harmonograme auditu a o významných zisteniach auditu, vrátane všetkých významných nedostatkov internej kontroly, ktoré počas nášho auditu zistíme.

Správa k ďalším požiadavkám zákonov a iných právnych predpisov

Správa k informáciám, ktoré sa uvádzajú vo výročnej správe

Štatutárny orgán je zodpovedný za informácie uvedené vo výročnej správe, zostavenej podľa požiadaviek zákona o účtovníctve. Náš vyššie uvedený názor na účtovnú závierku sa nevzťahuje na iné informácie vo výročnej správe.

V súvislosti s audtom účtovnej závierky je našou zodpovednosťou obmedzenie sa s informáciami uvedenými vo výročnej správe a posúdenie, či tieto informácie nie sú vo významnom nesúlade s audtovanou účtovnou závierkou alebo našimi poznatkami, ktoré sme získali počas auditu účtovnej závierky, alebo sa inak zdajú byť významne nesprávne.

Posúdili sme, či výročná správa Organizácie obsahuje informácie, ktorých uvedenie vyžaduje zákon o účtovníctve.

Na základe prác vykonaných počas auditu účtovnej závierky, podľa nášho názoru:

- informácie uvedené vo výročnej správe zostavenej za rok 2022 sú v súlade s účtovnou závierkou za daný rok,
- výročná správa obsahuje informácie podľa zákona o účtovníctve.

Okrem toho, na základe našich poznatkov o účtovnej jednotke a situácii v nej, ktoré sme získali počas auditu účtovnej závierky, sme povinní uviesť, či sme zistili významné nesprávosti vo výročnej správe, ktorú sme obdržali pred dátumom vydania tejto správy audítora. V tejto súvislosti neexistujú zistenia, ktoré by sme mali uviesť.

05. mája 2023

MaxAudit, s.r.o., D. Dlabáča 775/33, 010 01 Žilina, Licencia SKAU č. 298
Ing. Erik Keibel, štatutárny auditor, Licencia SKAU č. 924

Kompletnú správu nezávislého audítora nájdete vo Výročnej správe 2022 na www.navrat.sk.

CENTRÁ PRE NÁHRADNÚ RODINNÚ STAROSTLIVOSŤ A CENTRÁ POMOCI RODINE

Návrat / Centrum Návrat v Bratislave

Pluhová 1, 831 03 Bratislava
tel.: +421 252 444 361
sanácia rodín: +421 918 111 155
navrat@navrat.sk

Poradenské miesto v Trnave

Trhová 2, 917 01 Trnava
mob.: +421 917 649 478
navrat@navrat.sk

Centrum Návrat v Prešove

Svätoplukova 12, 080 01 Prešov
tel.: +421 517 711 679
+421 918 391 019
+421 918 653 818-9
navratpo@navrat.sk
(s pôsobnosťou v prešovskom
a košickom kraji)

Centrum Návrat v Banskej Bystrici

Námestie SNP 16 (Beniczkého pasáž)
974 01 Banská Bystrica
od 1. 10. 2022: 29. augusta 25, 974 01
Banská Bystrica (korešpondenčná adresa)
tel.: +421 484 143 897
+421 907 518 180
+421 918 653 817
navratbb@navrat.sk

Centrum Návrat v Žiline

Republiky 31, 010 01 Žilina
tel.: +421 417 234 273
+421 907 706 523
navratza@navrat.sk

Poradenské miesto v Soblahove, Trenčín

mob.: +421 907 706 523

Infolinka nielen o adopcii:
+421 907 80 80 80

www.adopcia.sk
www.navrat.sk

Bankové údaje:

Prima banka Slovensko, a. s.

Číslo účtu IBAN:

SK14 3100 0000 0040 0045 8116

SWIFT: LUBASKBX

IČO: 31746209

Návrat, o. z. je registrované na MV SR
pod číslom VVS/1 – 900/90-10539.

Návrat poskytuje služby ako akreditovaná
organizácia na základe Rozhodnutia MPSVaR
o predĺžení akreditácie 12188/2021-M_OHKSSAA
z 26. 2. 2021 s platnosťou na obdobie 5 rokov.
Návrat, o. z. má od roku 2018 akreditáciu ako
Centrum pre deti a rodiny.

AJ VY MÔŽETE POMÔČŤ OPUSTENÝM DEŤOM

prijmite opustené
dieťa do rodiny

podporujte rodinám
vo svojom okolí

staňte sa
dobrovoľníkom

budte *trvalý návrat
www.trvaly.navrat.sk

darujte nám
2% z dane

podporujte naše služby
finančným darom

objednajte si našu
publikáciu, tričko, DVD

staňte sa naším
firemným partnerom

**Podporiť nás môžete po načítaní QR kódu,
cez našu darovaciu stránku.**

Grafická úprava: Zuzana Venglošová
Ilustračné fotografie: Peter Coch a Jakub Kratochvíl
Tlač: DIW
Vydal: Návrat, o. z. 2023

